

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาบทบาทของสถานศึกษาระดับอุดมศึกษาที่มีส่วนต่อการชำระหนี้ของนิสิตนักศึกษาค้ำเงินให้ผู้ยืมเพื่อการศึกษา และเพื่อเสนอแนวทางในการพัฒนาบทบาทของสถานศึกษามีส่วนต่อการชำระหนี้ของนิสิตนักศึกษาค้ำเงินให้ผู้ยืมเพื่อการศึกษา กลุ่มตัวอย่างได้แก่ สถานศึกษาจำแนกตามระดับการชำระหนี้จำนวน 201 แห่ง เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ ข้อมูลที่ใช้ ได้แก่ ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับสถานศึกษา สภาพทั่วไปเกี่ยวกับงานกองทุนฯ ในด้านบุคลากร ด้านสถานที่ และด้านกิจกรรม ข้อมูลที่ใช้ในการวิเคราะห์มาจากแบบสอบถามสำหรับสถานศึกษา 201 แห่งได้รับกลับคืน 101 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 50.25 จำแนกตามระดับการชำระหนี้ ดังนี้ ระดับการชำระหนี้ต่ำ ส่งแบบสอบถาม 67 แห่ง ได้รับกลับคืน 31 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 55.22 ระดับการชำระหนี้ปานกลางส่งแบบสอบถาม 67 แห่ง ได้รับกลับคืน 39 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 58.21 และระดับการชำระหนี้สูง ส่งแบบสอบถาม 67 แห่ง ได้รับกลับคืน 31 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 55.22 และข้อมูลจากการสัมภาษณ์บุคคลที่เกี่ยวข้องกับกองทุนฯ ได้แก่ ผู้ปฏิบัติงานด้านกองทุนฯ ภายในสถานศึกษา คัดเลือกมาจากระดับการชำระหนี้ต่ำ 1 ท่าน ระดับการชำระหนี้ปานกลาง 1 ท่านและระดับการชำระหนี้สูง 1 ท่าน คัดเลือกมาจากประเภทของสถานศึกษาของรัฐ 1 ท่าน เอกชน 1 ท่าน และคัดเลือกตามภูมิภาคของประเทศ ได้แก่ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคกลาง ภาคใต้ ภาคตะวันตก ภาคตะวันออก ภาคเหนือ 6 ท่าน รวม 11 ท่าน นักศึกษาที่กู้ยืมเงินจากกองทุนฯ คัดเลือกมาจากระดับการชำระหนี้ต่ำ 1 ท่าน ระดับการชำระหนี้ปานกลาง 1 ท่าน ระดับการชำระหนี้สูง 1 ท่าน และคัดเลือกมาจากประเภทของสถานศึกษาของรัฐ 1 ท่าน เอกชน 1 ท่าน รวม 5 ท่าน ผู้จัดการธนาคารกรุงไทย คัดเลือกจากธนาคาร สาขาในกรุงเทพมหานครและสาขาภูมิภาค สาขาละ 1 ท่าน รวม 2 ท่านและผู้จัดการกองทุนเงินให้ผู้ยืมเพื่อการศึกษา วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณและคุณภาพใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหาเพื่อสร้างข้อสรุปแบบอุปนัย

5.1 สรุปผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสามารถสรุป ได้ดังนี้

5.1.1 บทบาทของสถานศึกษาระดับอุดมศึกษาที่มีส่วนต่อการชำระหนี้ของนิสิตนักศึกษา คืนกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา

5.1.1.1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับสถานศึกษา พบว่า

กลุ่มสถานศึกษาที่มีระดับการชำระหนี้ต่ำ ส่วนใหญ่เป็นสถานศึกษาของรัฐ มี
ระยะเวลาก่อตั้งน้อยกว่า 10 ปี ตั้งอยู่ในภาคกลาง เปิดสอนในระดับปริญญาตรี มีจำนวนนักศึกษา
จำนวนนักศึกษาน้อยกว่า 1,000 คน ร้อยละ 38.7 และมีจำนวนนักศึกษากู้ยืมเงินจากกองทุนน้อยกว่า
1,000 คน ร้อยละ 61.1

กลุ่มสถานศึกษาที่มีระดับการชำระหนี้ปานกลาง ส่วนใหญ่เป็นสถานศึกษาของรัฐ มี
ระยะเวลาก่อตั้ง 20-29 ปี ตั้งอยู่ในภาคกลาง มีอัตราการเปิดสอนรับปริญญาโทและปริญญาเอกอยู่
ในระดับปานกลาง มีจำนวนนักศึกษาระดับปริญญาตรีตั้งแต่ 4,000 คนขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 48.7
และมีจำนวนนักศึกษากู้ยืมเงินจากกองทุน น้อยกว่า 1,000 คน ร้อยละ 35.8 และ ช่วง 1,001 - 1,999
คน ร้อยละ 28.2

กลุ่มสถานศึกษาที่มีระดับการชำระหนี้สูง เป็นสถานศึกษาของรัฐ ร้อยละ 54.8 และ
เป็นสถานศึกษาของเอกชน ร้อยละ 45.1 ส่วนใหญ่มีระยะก่อตั้ง 30 ปีขึ้นไป ตั้งอยู่ในภาคกลางมาก
ที่สุด มีอัตราการเปิดสอนระดับปริญญาโทและปริญญาเอกอยู่ในระดับปานกลาง มีจำนวนนักศึกษา
ระดับปริญญาตรีตั้งแต่ 4,000 คนขึ้นไป ร้อยละ 54.8 และมีจำนวนนักศึกษากู้ยืมเงินจากกองทุน
น้อยกว่า 1,000 คน ร้อยละ 35.3 ช่วง 1,001 - 1,999 คนและช่วง 3,000 – 3,999 ร้อยละ 19.5 เท่ากัน

5.1.1.2 สภาพทั่วไปเกี่ยวกับการดำเนินงานกองทุนฯ ของสถานศึกษา

สรุปผลข้อมูลสภาพทั่วไปเกี่ยวกับการดำเนินงานกองทุนฯ ของสถานศึกษา จาก
แบบสอบถาม

ด้านบุคลากร พบว่า

กลุ่มสถานศึกษาที่มีระดับการชำระหนี้ต่ำ ส่วนใหญ่ร้อยละ 54.2 มีจำนวน
ผู้ปฏิบัติงาน 1 คน มีเพียงร้อยละ 3.4 ที่มีจำนวนผู้ปฏิบัติงาน ตั้งแต่ 5 คนขึ้นไป ผู้ปฏิบัติงานส่วนใหญ่
เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 62.7 และเป็นเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 37.3 ส่วนใหญ่มีอายุน้อยกว่า
30 ปี คิดเป็นร้อยละ 42.4 ส่วนใหญ่จบการศึกษาในระดับปริญญาโท คิดเป็นร้อยละ 62.7 จบคณะ/
สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ส่วนใหญ่ร้อยละ 69.5 ปฏิบัติงานด้านกองทุนน้อยกว่า 5 ปี คิดเป็นร้อยละ

49.2 ให้เวลากับงานกองทุน โดยส่วนใหญ่มีการปฏิบัติงาน น้อยกว่า 8 ชั่วโมง ต่อวัน คิดเป็นร้อยละ 57.6 มีเพียงร้อยละ 5.1 ที่ปฏิบัติงานมากกว่า 8 ชั่วโมงต่อวัน ปฏิบัติงาน 5 วัน ต่อสัปดาห์ คิดเป็นร้อยละ 47.5 ส่วนใหญ่ไม่ปฏิบัติงานกองทุนเป็นงานหลัก โดยมีภาระอื่นด้วย คิดเป็นร้อยละ 52.5 ปฏิบัติงานกองทุนเป็นงานหลัก คิดเป็นร้อยละ 47.5 มีการติดตามการชำระหนี้ คิดเป็นร้อยละ 58.1 ไม่มีการติดตามการชำระหนี้ คิดเป็นร้อยละ 41.9 ส่วนใหญ่มีเรื่องที่เกี่ยวข้องกับกองทุน คือ แนวทางการปฏิบัติงานกองทุน คิดเป็นร้อยละ 61.3 รองลงมา คือ การจัดสรรเงินทุน คิดเป็นร้อยละ 51.6 ถัดมา คือ หลักเกณฑ์และวิธีการกู้ยืม คิดเป็นร้อยละ 12.9 และ ไม่มีการประชุมเรื่องการสร้างจิตสำนึกในการปฏิบัติงาน ส่วนใหญ่ต้องการรับการฝึกอบรมแนวทางการปฏิบัติงานจากกองทุน ถึงร้อยละ 93.6 มีเพียง ร้อยละ 6.4 ที่ไม่ต้องการรับการฝึกอบรมฯ ในด้านความคิดเห็นของผู้ปฏิบัติงาน ต่องานกองทุน ร้อยละ 100.0 เห็นด้วยถึงประโยชน์ของการมีกองทุนฯ ร้อยละ 90.2 เห็นด้วยในเรื่องการให้ความสำคัญกับงานกองทุน มีเพียง ร้อยละ 9.8 ที่ไม่เห็นด้วย ร้อยละ 99.0 เห็นด้วยถึงความสำคัญของการชำระหนี้คืนกองทุน มีเพียงร้อยละ 1.0 เท่านั้นที่ไม่เห็นด้วย ร้อยละ 93.5 เห็นด้วยถึงบทบาทของสถานศึกษาต่อการกู้เงินของนักศึกษา มีเพียงร้อยละ 6.5 ที่ไม่เห็นด้วย และ ร้อยละ 64.5 เห็นด้วยถึงบทบาทของสถานศึกษาต่อการชำระหนี้ของนักศึกษา และไม่เห็นด้วย คิดเป็นร้อยละ 35.5

กลุ่มสถานศึกษาที่มีระดับชำระหนี้ปานกลาง มีผู้ปฏิบัติงาน จำนวน 1 คน และ 2 คน คิดเป็นร้อยละ 38.0 และ 33.0 ตามลำดับ มีเพียงร้อยละ 4.0 ที่มีจำนวนผู้ปฏิบัติงาน ตั้งแต่ 5 คนขึ้นไป ผู้ปฏิบัติงานส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 76.0 และเป็นเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 24.0 ส่วนใหญ่มีอายุน้อยกว่า 30 ปี คิดเป็นร้อยละ 48.0 ส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 52.0 จบคณะ/สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ส่วนใหญ่ร้อยละ 48.0 ส่วนใหญ่ปฏิบัติงานด้านกองทุนน้อยกว่า 5 ปี คิดเป็นร้อยละ 54.0 ให้เวลากับงานกองทุน มีการปฏิบัติงาน 8 ชั่วโมง ต่อวัน คิดเป็นร้อยละ 45.0 น้อยกว่า 8 ชั่วโมง ต่อวัน คิดเป็นร้อยละ 44.0 มีเพียงร้อยละ 4.0 ที่ปฏิบัติงานมากกว่า 8 ชั่วโมงต่อวัน ปฏิบัติงาน 5 วัน ต่อสัปดาห์ คิดเป็นร้อยละ 55.0 ส่วนใหญ่ปฏิบัติงานกองทุนเป็นงานหลัก คิดเป็นร้อยละ 74.0 ไม่ปฏิบัติงานกองทุนเป็นงานหลัก โดยมีภาระอื่นด้วย คิดเป็นร้อยละ 26.0 มีการติดตามการชำระหนี้ คิดเป็นร้อยละ 43.5 ไม่มีการติดตามการชำระหนี้ คิดเป็นร้อยละ 56.5 ส่วนใหญ่มีเรื่องที่เกี่ยวข้องกับกองทุน คือ แนวทางการปฏิบัติงานกองทุน คิดเป็นร้อยละ 76.9 รองลงมา คือ การจัดสรรเงินทุน คิดเป็นร้อยละ 30.7 ถัดมา คือ หลักเกณฑ์และวิธีการกู้ยืม คิดเป็นร้อยละ 25.8 น้อยที่สุด คือ การสร้างจิตสำนึกในการปฏิบัติงาน เพียงร้อยละ 7.6 ส่วนใหญ่ต้องการรับการฝึกอบรมแนวทางการปฏิบัติงานจากกองทุน คิดเป็นร้อยละ 76.9 ไม่ต้องการรับการฝึกอบรมฯร้อยละ 23.1 ในด้านความคิดเห็นของผู้ปฏิบัติงานต่องานกองทุน ถึง

ร้อยละ 99.0 เห็นด้วยถึงประโยชน์ของการมีกองทุน ร้อยละ 100.0 เห็นด้วยในเรื่องการให้ความสำคัญกับงานกองทุน ร้อยละ 100.0 เห็นด้วยถึงความสำคัญของการชำระหนี้คืนกองทุน ร้อยละ 87.2 เห็นด้วยถึงบทบาทของสถานศึกษาต่อการกู้เงินของนักศึกษา ที่ไม่เห็นด้วย คิดเป็นร้อยละ 12.8 และร้อยละ 74.2 เห็นด้วยถึงบทบาทของสถานศึกษาต่อการชำระหนี้ของนักศึกษา ที่ไม่เห็นด้วย คิดเป็นร้อยละ 25.8

กลุ่มสถานศึกษาที่มีระดับชำระหนี้สูง มีผู้ปฏิบัติงาน จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 31.6 และ 33.0 มีจำนวนผู้ปฏิบัติงาน ตั้งแต่ 5 คนขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 24.2 ผู้ปฏิบัติงานส่วนใหญ่ เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 67.4 และเป็นเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 32. มีอายุน้อยกว่า 30 ปี คิดเป็นร้อยละ 33.7 และมีอายุ 40-49 ปี คิดเป็นร้อยละ 32.6 ส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 65.3 จบคณะ/สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ส่วนใหญ่ร้อยละ 43.1 ส่วนใหญ่ปฏิบัติงานด้านกองทุนน้อยกว่า 5 ปี คิดเป็นร้อยละ 50.5 ให้ความกับงานกองทุน มีการปฏิบัติงาน 8 ชั่วโมง ต่อวัน คิดเป็นร้อยละ 34.7 น้อยกว่า 8 ชั่วโมง ต่อวัน คิดเป็นร้อยละ 31.6 ปฏิบัติงานมากกว่า 8 ชั่วโมง ต่อวัน คิดเป็นร้อยละ 27.4 ปฏิบัติงาน 5 วัน ต่อสัปดาห์ คิดเป็นร้อยละ 40.0 ส่วนใหญ่ปฏิบัติงานกองทุนเป็นงานหลัก คิดเป็นร้อยละ 65.3 ไม่ปฏิบัติงานกองทุนเป็นงานหลัก โดยมีภาระอื่นด้วย คิดเป็นร้อยละ 34.7 มีการติดตามการชำระหนี้ คิดเป็นร้อยละ 61.3 ไม่มีการติดตามการชำระหนี้ คิดเป็นร้อยละ 38.7 ส่วนใหญ่มีเรื่องที่เกี่ยวข้องกับกองทุน คือ แนวทางการปฏิบัติงานกองทุน คิดเป็นร้อยละ 71.0 รองลงมา คือ การจัดสรรเงินทุน คิดเป็นร้อยละ 64.5 ถัดมา คือ หลักเกณฑ์และวิธีการกู้ยืม คิดเป็นร้อยละ 19.3 น้อยที่สุด คือ การสร้างจิตสำนึกในการปฏิบัติงาน เพียงร้อยละ 6.4 ส่วนใหญ่ต้องการรับการฝึกอบรมแนวทางการปฏิบัติงานจากกองทุน คิดเป็นร้อยละ 64.6 ไม่ต้องการรับการฝึกอบรมร้อยละ 35.4 ในด้านความคิดเห็นของผู้ปฏิบัติงานต่องานกองทุน ร้อยละ 100.0 เห็นด้วยถึงประโยชน์ของการมีกองทุน ร้อยละ 87.0 เห็นด้วยในเรื่องการให้ความสำคัญกับงานกองทุน ร้อยละ 100.0 เห็นด้วยถึงความสำคัญของการชำระหนี้คืนกองทุน ร้อยละ 90.3 เห็นด้วยถึงบทบาทของสถานศึกษาต่อการกู้เงินของนักศึกษา และร้อยละ 74.2 เห็นด้วยถึงบทบาทของสถานศึกษาต่อการชำระหนี้ของนักศึกษา ที่ไม่เห็นด้วย คิดเป็นร้อยละ 25.8

ด้านสถานที่ พบว่า

กลุ่มสถานศึกษาที่มีระดับการชำระหนี้ต่ำ มีสถานที่ทำงาน/ห้องทำงานเฉพาะงานกองทุนคิดเป็นร้อยละ 54.8 ไม่มีสถานที่ทำงาน/ห้องทำงานเฉพาะงานกองทุนใช้ร่วมกับหน่วยงานอื่น คิดเป็นร้อยละ 45.2 ส่วนใหญ่มีอุปกรณ์/สิ่งอำนวยความสะดวก คิดเป็นร้อยละ 99.0 ส่วนใหญ่เปิดทำการตามเวลาราชการ คือ 8.30-16.30 น. คิดเป็นร้อยละ 64.5

กลุ่มสถานศึกษาระดับข้าราชการชั้นปานกลาง มีสถานที่ทำงาน/ห้องทำงานเฉพาะงาน กองทุน คิดเป็นร้อยละ 53.8 ไม่มีสถานที่ทำงาน/ห้องทำงานเฉพาะงานกองทุน ใช้ร่วมกับหน่วยงานอื่น คิดเป็นร้อยละ 46.2 ส่วนใหญ่มีอุปกรณ์/สิ่งอำนวยความสะดวก คิดเป็นร้อยละ 89.8 ส่วนใหญ่เปิดทำการตามเวลาราชการ คือ 8.30-16.30 น. คิดเป็นร้อยละ 76.9

กลุ่มสถานศึกษาที่มีระดับข้าราชการชั้นสูง ส่วนใหญ่มีสถานที่ทำงาน/ห้องทำงานเฉพาะงานกองทุนฯ คิดเป็นร้อยละ 74.2 ไม่มีสถานที่ทำงาน/ห้องทำงานเฉพาะงานกองทุนฯ ใช้ร่วมกับหน่วยงานอื่น คิดเป็นร้อยละ 25.8 ส่วนใหญ่มีอุปกรณ์/สิ่งอำนวยความสะดวก คิดเป็นร้อยละ 99.9 ส่วนใหญ่เปิดทำการตามเวลาราชการ คือ 8.30-16.30 น. คิดเป็นร้อยละ 61.3 และขยายเวลาเปิดการ 8.30-20.30 คิดเป็นร้อยละ 38.7

ด้านกิจกรรม พบว่า

กลุ่มสถานศึกษาที่มีระดับการข้าราชการชั้นต่ำ ส่วนใหญ่มีการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับเรื่องการชำระหนี้คืน คิดเป็นร้อยละ 96.8 โดยวิธีการที่ใช้ในการประชาสัมพันธ์มากที่สุด 3 อันดับแรก คือ การแจ้งในที่ประชุมให้นักศึกษาทราบและการติดประกาศ คิดเป็นร้อยละ 71.0 เท่ากัน และการแจกเอกสารที่จัดทำโดยกองทุนหรือธนาคารกรุงไทย คิดเป็นร้อยละ 67.7 มีการวางแผนติดตามผู้กู้หลังสำเร็จการศึกษา คิดเป็นร้อยละ 64.6 โดยส่วนใหญ่ติดตามในเรื่องการไต่ถามทำ คิดเป็นร้อยละ 32.2 การจัดกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับกองทุนฯ โดยกิจกรรมที่จัดมากที่สุด 3 อันดับแรก คือ การปฐมนิเทศ คิดเป็นร้อยละ 87.0 การปัจฉิมนิเทศ คิดเป็นร้อยละ 64.5 และการติดตามผลการเรียน คิดเป็นร้อยละ 45.1 ส่วนใหญ่มีการจัดทำแผนปฏิบัติงานด้านกองทุน คิดเป็นร้อยละ 61.3

กลุ่มสถานศึกษาที่มีระดับการข้าราชการชั้นปานกลาง ร้อยละ 100.0 มีการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับเรื่องการชำระหนี้คืน โดยวิธีการที่ใช้ในการประชาสัมพันธ์มากที่สุด 3 อันดับแรก คือ การแจกเอกสารที่จัดทำโดยกองทุนหรือธนาคารกรุงไทย คิดเป็นร้อยละ 87.1 การแจ้งในที่ประชุมให้นักศึกษาทราบและการติดประกาศ คิดเป็นร้อยละ 79.4 เท่ากัน ร้อยละ 53.9 ในเรื่องการติดตามผู้กู้หลังสำเร็จการศึกษา มีการวางแผนติดตาม คิดเป็นร้อยละ 46.1 ไม่มีการวางแผนติดตาม คิดเป็นร้อยละ 53.9 ส่วนใหญ่ติดตามในเรื่องการไต่ถามทำ คิดเป็นร้อยละ 38.2 การจัดกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับกองทุนฯ โดยกิจกรรมที่จัดมากที่สุด 3 อันดับแรก คือ การปฐมนิเทศ คิดเป็นร้อยละ 79.4 การปัจฉิมนิเทศ คิดเป็นร้อยละ 74.3 และการติดตามผลการเรียน คิดเป็นร้อยละ 43.5 ส่วนใหญ่มีการจัดทำแผนปฏิบัติงานด้านกองทุน คิดเป็นร้อยละ 82.0

กลุ่มสถานศึกษาที่มีระดับการข้าราชการชั้นสูง

ร้อยละ 100.0 มีการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับเรื่องการชำระหนี้คืน โดยวิธีการที่ใช้ในการประชาสัมพันธ์มากที่สุด 3 อันดับแรก คือ การแจ้งในที่ประชุมให้นักศึกษาทราบและการติด

ประกาศ คิดเป็นร้อยละ 90.3 เท่ากัน การแจกเอกสารที่จัดทำโดยกองทุนหรือธนาคารกรุงไทย คิดเป็นร้อยละ 80.6 ในเรื่องการติดตามผู้กู้หลังสำเร็จการศึกษา มีการวางแผนติดตาม คิดเป็นร้อยละ 58.0 ไม่มีการวางแผนติดตาม คิดเป็นร้อยละ 42.0 ส่วนใหญ่ติดตามในเรื่องการได้งานทำ คิดเป็นร้อยละ 67.7 การจัดกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับกองทุนฯ โดยกิจกรรมที่จัดมากที่สุด 3 อันดับแรก คือ การปฐมนิเทศ คิดเป็นร้อยละ 93.5 การปัจฉิมนิเทศ คิดเป็นร้อยละ 83.8 และการติดตามผลการเรียน คิดเป็นร้อยละ 58.0 ส่วนใหญ่มีการจัดทำแผนปฏิบัติงานด้านกองทุน คิดเป็นร้อยละ 77.4

5.1.1.3 ความคิดเห็นเรื่องบทบาทของสถานศึกษาระดับอุดมศึกษาที่มีส่วนต่อการชำระหนี้ของนิสิตนักศึกษาเงินกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา

ด้านบุคลากร ความคิดเห็น โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.95 เมื่อพิจารณา รายข้อพบว่า ความคิดเห็นเรื่องการชำระหนี้ค้ำของนักศึกษาที่มีความสำคัญต่อการคงอยู่ได้ของ กองทุนมีค่าเฉลี่ยสูงสุดเท่ากับ 4.56 เรื่องสถานศึกษามีบทบาทสำคัญในการชำระหนี้ค้ำของผู้กู้ มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดเท่ากับ 3.17

ด้านสถานที่ ความคิดเห็น โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.19 เมื่อพิจารณา รายข้อพบว่า ความคิดเห็นเรื่องอุปกรณ์สำนักงาน เช่น คอมพิวเตอร์ ที่ใช้สำหรับงานกองทุน โดยเฉพาะเพียงพอหรือไม่ มีค่าเฉลี่ยสูงสุดเท่ากับ 3.45 เรื่องความเหมาะสมของห้องหรือสถานที่ ปฏิบัติงานกองทุนฯ โดยเฉพาะ ค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดเท่ากับ 3.02

ด้านกิจกรรม ความคิดเห็น โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.24 เมื่อพิจารณา รายข้อพบว่า ความคิดเห็นเรื่อง สถานศึกษาเน้นด้านคุณธรรม จริยธรรมแก่ผู้กู้ยืม มีค่าเฉลี่ยสูงสุด เท่ากับ 4.44 และเรื่องสถานศึกษามีการประกาศข่าวสารเกี่ยวกับการชำระหนี้ของกองทุนฯ ไว้ให้ ทราบอย่างทั่วถึงค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดเท่ากับ 4.05

สรุปผลข้อมูลสภาพทั่วไปเกี่ยวกับการดำเนินงานกองทุนฯของสถานศึกษา จากการ สัมภาษณ์กรณีศึกษาที่ 1-19

ผู้วิจัยได้สังเกตเห็นข้างท้ายแสดงให้ทราบถึงจำนวนผู้ที่กล่าวประเด็นนั้น ถ้าข้อใดไม่มีวงเล็บ ข้างท้ายแสดงว่ามีผู้กล่าวถึงเพียงท่านเดียว ได้ดังนี้

ด้านบุคลากร

1. จำนวนผู้ปฏิบัติงานไม่เพียงพอกับภาระงานและจำนวนนักศึกษาเงินกู้ (N=13)

2. มีความคิดเห็นว่าสาขาวิชา/คณะที่ผู้ปฏิบัติงานจบการศึกษาไม่มีผลต่อการปฏิบัติงาน (N=8)
3. มีความคิดเห็นว่างานกองทุนฯ เป็นภาระ (N=7)
4. มีภาระงานอื่นที่ต้องปฏิบัตินอกเหนือจากงานกองทุนฯ (N=6)
5. ไม่มีอำนาจตัดสินใจในการดำเนินงาน (N=3)
6. ไม่มีงบประมาณจ้างอัตราผู้ปฏิบัติงาน (N=2)
7. มีความคิดเห็นว่าสาขาวิชา/คณะที่ผู้ปฏิบัติงานจบการศึกษามีผลต่อการปฏิบัติงาน (N=2)

ด้านสถานที่

1. มีความคิดเห็นว่าสถานที่ที่มีผลต่อการปฏิบัติงาน (N=11)
2. มีสถานที่/ห้องทำงานเฉพาะงานกองทุนฯ (N=9)
3. ไม่มีสถานที่/ห้องทำงานเฉพาะงานกองทุนฯ (N=8)
4. มีอุปกรณ์สำนักงาน/คอมพิวเตอร์อำนวยความสะดวกในการปฏิบัติงาน (N=8)
5. การเปิดเวลาทำการ ส่วนใหญ่เปิดตามเวลาราชการ (N=8)
6. มีการปรับเวลาทำการตามความเหมาะสมกับนักศึกษา (N=7)
7. มีการเพิ่มช่องทางให้นักศึกษาติดต่อกับงานกองทุนฯ เช่น โทรศัพท์สายตรง, กล้องแสดงความคิดเห็น website/web board เป็นต้น (N=4)
8. ไม่มีงบประมาณด้านสถานที่ (N=2)
9. ไม่มีเวลาเปิดทำการที่แน่นอน (N=2)

ด้านกิจกรรม

1. มีการประชาสัมพันธ์เรื่องชำระหนี้ให้นักศึกษาทราบ (N=19)
2. ส่วนใหญ่จัดกิจกรรมตามแนวทางของกองทุนฯ /ตามแผนงาน (N=4)
3. มีความคิดเห็นว่าการจัดกิจกรรมเป็นเรื่องของนโยบายสถานศึกษา (N=4)
4. มีการจัดกิจกรรมผ่านอาจารย์ที่ปรึกษาของนักศึกษาผู้ยืม (N=4)
5. สถานศึกษาไม่ให้ความสำคัญ (N=4)
6. ขาดงบประมาณสนับสนุน (N=2)
7. มีการจัดทำคู่มือชำระหนี้แจกนักศึกษาในวันปฐมนิเทศ

5.1.2 แนวทาง ในการพัฒนาบทบาทของสถานศึกษาที่มีส่วนต่อการชำระหนี้ของนิสิตนักศึกษา ค้ำกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา

ความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้องกับกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาที่มีต่อแนวทาง ในการพัฒนาบทบาทของสถานศึกษาที่มีส่วนต่อการชำระหนี้ของนิสิตนักศึกษาค้ำกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา ผู้วิจัยนำเสนอเฉพาะแนวทางที่มีผู้เสนอ 3 อันดับแรก ดังนี้

ด้านบุคลากร

1. สถานศึกษาควรมีอัตรา / เพิ่มจำนวนผู้ปฏิบัติงานด้านกองทุนฯ โดยตรงภายในสถานศึกษา
2. ผู้ปฏิบัติงานต้องมีจิตสำนึกที่ดีในการปฏิบัติงาน
3. กองทุนฯ ควรอบรมแนวทางปฏิบัติงาน / เรื่องการชำระหนี้ค้ำของนักศึกษา เพื่อให้ผู้ปฏิบัติงานควรมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับงานกองทุนฯ

ด้านสถานที่

1. สถานศึกษาควรมีสถานที่เพียงพอต่อความต้องการและเหมาะสมกับจำนวนนักศึกษา กู้ยืม ภายในสถานศึกษา

ด้านกิจกรรม

1. ควรจัดกิจกรรมต่างๆ อย่างต่อเนื่อง/มากขึ้น
2. ควรกระตุ้นให้นักศึกษารู้คุณค่าของเงินกู้และความสำคัญต่อการชำระหนี้ค้ำกองทุนฯ และปลูกฝังจิตสำนึกที่ดีให้นักศึกษาชำระหนี้
3. ควรจัดตั้งชมรมนักศึกษากู้ยืมภายในสถานศึกษา

5.2 อภิปรายผล

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลและจากการสรุปผลการวิจัยครั้งนี้ สามารถนำประเด็นสำคัญมาอภิปรายผลการวิจัย ได้ดังนี้

5.2.1 **ด้านบุคลากร** จากผลการวิจัยที่พบว่า ข้อมูลจำนวนผู้ปฏิบัติงานในกลุ่มสถานศึกษาระดับข้าราชการนี้ต่ำ ร้อยละ 54.2 มีจำนวนผู้ปฏิบัติ 1 คน มีเพียงร้อยละ 3.4 ที่มีจำนวนผู้ปฏิบัติงาน ตั้งแต่ 5 คนขึ้นไป กลุ่มสถานศึกษาระดับข้าราชการนี้ปานกลาง มีผู้ปฏิบัติงาน จำนวน 1 คน และ 2 คน คิดเป็นร้อยละ 38.0 และ 33.0 ตามลำดับ มีเพียงร้อยละ 4.0 ที่มีจำนวนผู้ปฏิบัติงาน ตั้งแต่ 5 คนขึ้นไป และกลุ่มสถานศึกษาระดับข้าราชการนี้สูง มีผู้ปฏิบัติงาน จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 31.6 และ 33.0 มีจำนวนผู้ปฏิบัติงาน ตั้งแต่ 5 คนขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 24.2 จะเห็นได้ว่าจำนวนผู้ปฏิบัติเมื่อเทียบในแต่ละกลุ่มระดับข้าราชการนี้ จะมีแนวโน้มสูงขึ้นตามระดับการข้าราชการนี้ และข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับสถานศึกษา ข้อมูลจำนวนนักศึกษาผู้ยืม กลุ่มสถานศึกษาระดับข้าราชการนี้ต่ำ ร้อยละ 61.1 มีจำนวนนักศึกษาผู้ยืม น้อยกว่า 1,000 คน กลุ่มสถานศึกษาระดับข้าราชการนี้ปานกลาง มีจำนวนนักศึกษาผู้ยืม น้อยกว่า 1,000 คน ร้อยละ 35.8 และในช่วง 1,001 - 1,999 คน ร้อยละ 28.2 และกลุ่มสถานศึกษาระดับข้าราชการนี้สูง มีจำนวนนักศึกษาผู้ยืม น้อยกว่า 1,000 คน ร้อยละ 35.3 ช่วง 1,001 - 1,999 คนและช่วง 3,000 - 3,999 ร้อยละ 19.5 เท่ากัน จะเห็นได้ว่าจำนวนนักศึกษาผู้ยืมเมื่อเทียบในแต่ละกลุ่มระดับข้าราชการนี้ จะมีแนวโน้มสูงขึ้นตามระดับการข้าราชการนี้ ประเด็นนี้สามารถอภิปรายได้ว่า เมื่อจำนวนนักศึกษาผู้ยืมมีจำนวนมากขึ้นทำให้จำนวนผู้ปฏิบัติงานต้องเพิ่มขึ้น เพื่อรองรับปริมาณงานที่ต้องเพิ่มขึ้น ไปด้วย และช่วยในการปฏิบัติงานกองทุนฯ เมื่อบุคลากรเพียงพอจะช่วยให้การปฏิบัติงานกองทุนฯ มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ซึ่งเป็นผลดีต่อนักศึกษาผู้ยืมในด้านการเป็นผู้รับบริการซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อธิธิพล ใจสมักร (2541), เสาวลักษณ์ จงรัตนานนท์ (2543), จุไรรัตน์ ปภาพันธุ์ (2544) และวิจิตร ภูถาวรณ (2545)

5.2.2 **ด้านสถานที่** จากผลการวิจัยที่พบว่า ข้อมูลของสถานที่ทำงาน/ห้องทำงาน เฉพาะงานกองทุนฯ กลุ่มสถานศึกษาที่มีระดับการข้าราชการนี้ต่ำ มีสถานที่ทำงาน/ห้องทำงาน เฉพาะงานกองทุนฯ คิดเป็นร้อยละ 54.8 ไม่มีสถานที่ทำงาน/ห้องทำงานเฉพาะงานกองทุนฯ ใช้ร่วมกับหน่วยงานอื่น คิดเป็นร้อยละ 45.2 และในกลุ่มสถานศึกษาที่มีระดับข้าราชการนี้ปานกลางและสูง ส่วนใหญ่มีสถานที่ทำงาน/ห้องทำงานเฉพาะงานกองทุนฯ คิดเป็นร้อยละ 53.8 และ 74.2 ตามลำดับ ไม่มีสถานที่ทำงาน/ห้องทำงานเฉพาะงานกองทุนฯ ใช้ร่วมกับหน่วยงานอื่น คิดเป็นร้อยละ 46.2 และ 25.8 ตามลำดับ แสดงให้เห็นว่ากลุ่มสถานศึกษาที่มีระดับการข้าราชการนี้สูงมีแนวโน้มที่จะให้ความสำคัญในเรื่องสถานที่ / ห้องทำงานเฉพาะงานกองทุนฯ มากกว่ากลุ่มสถานศึกษาที่มีระดับการข้าราชการนี้ต่ำและปานกลาง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของอธิธิพล ใจสมักร (2541) ที่ได้ทำ

การวิจัย เรื่อง การประเมิน โครงการกองทุนเงินกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา : ศึกษากรณี สถาบันอุดมศึกษาเอกชนประเภทมหาวิทยาลัยในเขตกรุงเทพมหานคร ตัวอย่างของประชากรคือ ผู้ปฏิบัติงานและดำเนินงานกองทุนฯ ของสถาบันในเขตกรุงเทพมหานครเป็นเฉพาะ จำนวน 11 สถาบัน มีประชากรทั้งสิ้น 55 คน และมีประชากรกลุ่มตัวอย่างรวม 42 คน คิดเป็นร้อยละ 76.4 มีข้อเสนอแนะในด้านปัจจัยนำเข้าว่าสถานศึกษาต้องเพิ่มสมรรถนะการจัดการองค์การด้านบุคลากร และสถานที่ให้เพียงพอกับปริมาณงาน เพื่อช่วยการปฏิบัติงานให้รวดเร็ว ถูกต้อง ครบถ้วน สะดวก ยั่งยืนและสอดคล้องกับวิจัยของ อภิชาติ แสงเพทายและพงศ์เทพ โทมชาติ (2545) และ วิจิตร ภูถาวรณ (2545)

5.2.3 ด้านกิจกรรม จากผลการวิจัยที่พบว่า สถานศึกษาในทุกระดับการชำระหนี้ ส่วนใหญ่มีการจัดกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับกองทุนฯ เป็นอย่างดี รวมถึงการประชาสัมพันธ์ให้นักศึกษาทราบเกี่ยวกับการชำระหนี้คืน โดยใช้วิธีการแจ้งในที่ประชุมให้นักศึกษาทราบ การติดประกาศ และการแจกเอกสารที่จัดทำโดยกองทุนหรือธนาคารกรุงไทยเป็นหลัก ตลอดจนมีการวางแผน ติดตามผู้กู้ และจัดทำแผนปฏิบัติงานด้านงานกองทุนฯ ตามแนวทางของกองทุนฯ อย่างไรก็ตาม ถึงแม้จะมีการจัดกิจกรรมครบถ้วนตามแนวทางที่กองทุนฯ กำหนด ก็ไม่ได้เป็นการรับประกันได้ว่า นักศึกษาผู้กู้จักชำระหนี้คืนกองทุนฯ ตามกำหนดเวลาและตามจำนวนเงิน เนื่องจากมีปัจจัยอื่นที่เกี่ยวข้อง เช่น สภาพสังคมเศรษฐกิจของผู้กู้ ภาระครอบครัว ซึ่งสิ่งเหล่านี้ สัมพันธ์กับรายได้และภาวะการมีงานทำ ฉะนั้นบทบาทของสถานศึกษา อาจจะต้องพิจารณาการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรเพื่อยกระดับคุณภาพการจัดกิจกรรมที่เสริมหลักสูตร เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษา เพื่อเพิ่มเติมความรู้และทักษะ รวมทั้งจัดหาข้อมูลแหล่งงานให้นิสิตนักศึกษาเพื่อเพิ่ม โอกาสการมีงานทำ เมื่อสำเร็จการศึกษา

นอกจากนี้สถานศึกษาอาจจะพิจารณาการตั้งชมรมนิสิตนักศึกษาผู้กู้ยืมภายในสถานศึกษา เพื่อเป็นการแลกเปลี่ยนข่าวสารเกี่ยวกับกองทุนฯ และสถานศึกษาสามารถปลูกฝังจิตสำนึกในการเป็นผู้กู้ที่ดีให้แก่ นักศึกษาผู้กู้ยืมให้ตระหนักถึงคุณค่าเงินกู้ยืม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ จรูญศรี มาติลลโกวิทและคณะ (2549) ที่ได้ทำการวิจัย เรื่อง การศึกษาภาวะการมีงานทำหรือมีรายได้ต่ำของ ผู้กู้ยืมเงินกองทุนให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาที่สำเร็จการศึกษาแล้ว กรณีศึกษา ผู้กู้ยืมเงินกองทุนให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา รุ่นปี พ.ศ. 2545 มีข้อเสนอแนะว่า สถานศึกษาควรจัดให้มีการจัดกิจกรรมมากขึ้นและอย่างต่อเนื่อง เช่น การแนะแนว จัดหาแหล่งงานหลังเรียนจบการศึกษา ส่งข่าวเรื่องงานให้สมาชิกกองทุนฯ ทราบ ประชาสัมพันธ์ให้ทั่วถึงมากขึ้น จัดตั้งชมรมของผู้กู้ยืมในแต่ละสถาบันเพื่อให้ ข่าวสารถึงกันและช่วยเหลือกัน

5.2.4 แนวทางในการพัฒนาบทบาทของสถานศึกษาที่มีส่วนต่อการชำระหนี้ของนิสิต นักศึกษาคืนกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา จากผลการวิจัยที่พบว่า ควรมีการทำความเข้าใจ ร่วมกันระหว่างสถานศึกษากับ กองทุนฯ พร้อมกำหนดบทบาทของสถานศึกษาในเรื่องของการมีส่วนต่อการชำระหนี้ของนักศึกษาเพื่อให้สถานศึกษาทุกแห่งมีความเข้าใจไปในทิศทางเดียวกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อิทธิพล ใจสมุทร (2541) ซึ่งผลการวิจัย พบว่า ด้านปัจจัยนำเข้าที่เน้น การบริหารและจัดการ โครงการกองทุนฯ มีความหละหลวมและบกพร่องเชิงปฏิบัติหลายประการ สิ่งหนึ่งก็คือ กองทุนฯ ต้องสร้างความเข้าใจและแนวทางการปฏิบัติงาน โครงการกองทุนฯ ให้มี ทิศทางเดียวกันในทุกสถาบัน และนั่นย่อมเป็นตัวอย่างแสดงให้เห็นว่า กองทุนฯ ยังขาดการทำความเข้าใจกับสถานศึกษาในหลายประเด็นและสามารถยืนยันถึงการที่ กองทุนฯ ควรมีการทำความเข้าใจร่วมกันระหว่างสถานศึกษากับกองทุนฯ พร้อมทั้งควรกำหนดบทบาทของสถานศึกษาใน เรื่องของการมีส่วนต่อการชำระหนี้ให้ชัดเจนยิ่งขึ้น

5.3 ข้อเสนอแนะ

5.3.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. สถานศึกษาควรพิจารณาสัดส่วนจำนวนผู้ปฏิบัติด้านงานกองทุนฯ ต่อจำนวน นิสิตนักศึกษากู้ยืมภายในสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมให้การดำเนินงานกองทุนฯ ของสถานศึกษาเป็นไป อย่างมีประสิทธิภาพและส่งผลต่อการชำระหนี้คืน

จากผลการวิจัยที่พบว่า สถานศึกษาส่วนใหญ่มีจำนวนผู้ปฏิบัติงานด้านกองทุนฯ ไม่เพียงพอ เมื่อเทียบกับจำนวนนักศึกษากู้ยืมของสถานศึกษา อาจเนื่องมาจากสถานศึกษาไม่ได้ให้ความสำคัญกับการชำระหนี้คืนกองทุนฯ มากเท่ากับการใช้เงินกู้ยืมในการประชาสัมพันธ์ให้ นักศึกษาให้เข้ามาเรียนในสถานศึกษาของตน จึงไม่ได้จัดสรรงบประมาณในการจ้างบุคลากรมา ทำงาน ตลอดจนทัศนคติของผู้ปฏิบัติงานที่เห็นว่างานกองทุนฯ มิใช่ภารกิจหลักของสถานศึกษา

ทั้งที่สถานศึกษาบางแห่งมีจำนวนนักศึกษากู้ยืมถึง 3 ใน 4 ของจำนวนนักศึกษา ทั้งหมด ฉะนั้นสถานศึกษาจึงควรพิจารณาสัดส่วนจำนวนผู้ปฏิบัติด้านงานกองทุนฯ ต่อจำนวนนิสิต นักศึกษากู้ยืมภายในสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมให้การดำเนินงานกองทุนฯ ของสถานศึกษาเป็นไป อย่างมีประสิทธิภาพและส่งผลต่อการชำระหนี้คืน

2. กองทุนควรผลักดันให้ทุกสถานศึกษามีการจัดตั้งชมรมเกี่ยวกับนักศึกษาเงินกู้ เช่น ชมรมนักศึกษากู้ยืม ชมรมศิษย์เก่ากู้ยืม เป็นต้น เพื่อเป็นแนวทางในการสร้าง “สังคมแบบสำนึกนำ” ที่จะนำไปสู่จิตสำนึกของนักศึกษาเงินกู้ในการมีส่วนต่อการชำระหนี้คืนกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาแบบยั่งยืนต่อไป

จากผลการวิจัยที่พบว่า สถานศึกษาควรมีการจัดตั้งชมรมเกี่ยวกับนักศึกษากู้ยืม ภายในสถานศึกษานั้น ผู้วิจัยมีความคิดเห็นว่าการตั้งชมรมจะเป็นการสร้างพื้นที่/ชุมชนให้แก่ นักศึกษากู้ยืม เมื่อนักศึกษามีปัญหาสามารถปรึกษาหารือร่วมกัน แลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร และใน การนี้สถานศึกษาสามารถใช้ชมรมเป็นตัวกลางในการปลูกฝังจิตสำนึกในการเป็นผู้กู้ที่ดีให้นักศึกษา ตระหนักถึงคุณค่าเงินกู้ยืม เมื่อเรียนจบแล้วต้องชำระหนี้คืนกองทุนฯ ส่งผลต่อการคงอยู่ได้ของ กองทุนฯ นำสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนต่อไป

การจะทำให้ นักศึกษามีจิตสำนึกในการเป็นผู้กู้ที่ดีนั้น ผู้วิจัยขอเสนอแนวทางโดย ยึดหลักการสร้างสังคมแบบสำนึกนำ (Inner-directed) ตามแนวคิดของ เดวิส ริสแมน (อ้างถึงใน บรรพต วีระสัย, 2524) ที่กล่าวไว้ว่า สังคมแบบสำนึกนำ คือ การยึดถือ “หลักการ” ความสำนึก หรือ มี มโนคติเป็นหลักการแห่งการดำรงชีวิตมากกว่าเดิมและในสังคมแบบสำนึกนำหรือจิตสำนึกนำมี การตั้งปณิธาน (resolution) ซึ่งปณิธาน คือ หลักการที่บุคคลยึดถือเป็นเสมือนจุดอ้างอิงหรือกลุ่ม อ้างอิง สังคมแบบสำนึกนำก็ไม่ได้หมายความว่าทุกคนในสังคมมีลักษณะแห่งการเป็นจิตสำนึกนำ แต่เป็นลักษณะที่มีแนวโน้มสูง

3. สถานศึกษาควรจัดกิจกรรมเพิ่มความรู้และทักษะเพื่อเพิ่มโอกาสการมีงานทำ ให้กับบัณฑิต

จากผลการวิจัยที่พบว่า สถานศึกษาควรมีการจัดกิจกรรมที่มีส่วนต่อการชำระหนี้ ของนิสิตนักศึกษาคืนกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา นั้น ผู้วิจัยมีความเห็นว่ากิจกรรมที่เพิ่มความรู้ และทักษะเพื่อเพิ่ม โอกาสการมีงานทำจะมีส่วนต่อการชำระหนี้ของนิสิตนักศึกษา เช่น กิจกรรมการ สอนภาษาอังกฤษเพิ่มเติม เป็นต้น เมื่อนักศึกษากู้ยืมสำเร็จการศึกษา ความรู้และทักษะที่สถานศึกษา จัดให้นั้น สามารถช่วยเพิ่มโอกาสการมีงานทำให้แก่บัณฑิต และเมื่อบัณฑิตมีงานทำ ก็จะมีรายได้ที่ สามารถนำมาชำระหนี้คืนกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาต่อไป

5.3.2 ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ศึกษาบทบาทของสถานศึกษาระดับอื่นที่มีส่วนชำระหนี้ของนิสิตนักศึกษา ค้ำเงินกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา

เนื่องจากการวิจัยครั้งนี้ไม่ได้ครอบคลุมการศึกษสถานศึกษาระดับอื่น เช่น ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ จึงควรทำวิจัยเพิ่มเติมศึกษาในสถานศึกษาแต่ระดับว่ามีบทบาทใดบ้าง มากน้อยเพียงใด และทำให้สามารถทราบได้อย่างแท้จริงว่าบทบาทของสถานศึกษาในเรื่องใดที่เป็นบทบาทร่วมในสถานศึกษาทุกระดับเพื่อให้การชำระหนี้ของนิสิตนักศึกษาค้ำเงินกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อศึกษามีอัตราที่สูงขึ้น และท้ายสุดส่งผลต่อการคงอยู่ได้ของกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาอย่างยั่งยืน